

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Formanden skriver	2
Nyt fra hovedbestyrelsen	3
Pinsepakken	5
Arkivar P.K. Hofmansen	6
Ølandsgården	7
En dag på landbrugsskole	10
Borsholm og Munkhøjgaard	13
Nyt fra kredsene	14
Kunstnergården	15
Tur til Færøerne i 1999	16

Tidsskrift for
 Dansk Slægtsgaardsforening

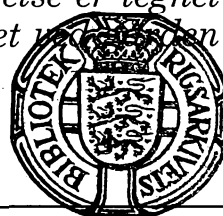
Oktober - November 1998

Nr. 336 - 56. årgang

Ølandsgården nær Kirke Stillinge ved Slagelse er tegnet af Ellen Valentin. Den er en slægtsgård i femte generation. Tæt ved gården ligger Breddyssen med helleristninger.

Læs om Ølandsgården side 7 - 9.

SLÆGTSGÅRDEN

LÆR AF FORTIDEN - LEV I NUTIDEN - VIRK FOR FREMTIDEN

Stiftet 5. juli 1941

Slægtsgaardsarkivets Web-adresse:
www.slægtsgaardsforeningen.dk

Kasserer og sekretær:

Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv,
tlf. 59 27 59 77. Træffes bedst tirsdag og efter kl. 17.
Postgiro nr. 8 08 31 42.

Ejendoms konsulenter:

Anders Frederiksen,
Søndertoften 17, 9500 Hobro,
tlf. 98 51 17 07, fax 98 51 17 06.

Michael Munthe Fog,
Ingemannsvej 61, 4200 Slagelse,
tlf. 58 65 74 44, fax 58 56 74 45.

Hovedbestyrelsen:

Formand:

Gårdejer Carl Martin Christensen,
»Kaaregaard«, Badstrupvej 39,
Badstrup, 5485 Skamby,
tlf. 64 85 11 74

Næstformand:

Gårdejer A.C. Winther Hansen,
»Trillbakkegård«,
Korsbjergvej 3 b, Grysted,
9240 Nibe, tlf./fax. 98 35 16 03
(Formand: Bladudvalget
og Himmerlandskredsen)

Gårdejer Esben Saksager,
Lindager 6, Poulstrup,
9760 Vrå, tlf. 98 98 85 68
(Formand: Vendsysselkredsen)

(Ovennævnte tre udgør
hovedbestyrelsens
forretningsudvalg).

Gårdejer Vagn Mathiasen,
»Solgaard«, Toeltvej 4, Langerød,
3480 Fredensborg, tlf. 49 19 38 37
(Formand: Nordsjællandskredsen)

Gårdejer Poul Ancher Hansen,
»Stensebygaard«, Stensebyvej 23,
3730 Nexø, tlf. 56 48 84 60
(Formand: Bornholms Amt)

Gårdejer Arne Højland,
Bakkekræget 3, 4270 Høng,
tlf. 58 85 28 41
(Formand: Vestsjællands Amt)

Gårdejer Christian Lang Pedersen,
Lønninggaard,
Stevensvej 142, 4671 Strøby,
tlf. 56 67 70 11
(Formand: Sjælland-Syd)

Gårdejer Jens Peter Hansen,
»Skovgaard«,
Ty-Hastrupvej 10 B, 4690 Haslev,
tlf. 56 38 12 67

Proprietær Jens Peder Skov Jensen,
»Hobygården«, Hobyvej 37,
4983 Dannemare,
tlf./fax. 54 94 41 63
(Formand: Udvalget for økonomiske
og landbrugsmæssige sager og
Lolland-Falster afd.)

Gårdejer Poul Mahler,
»Egbo«
Sandager Kirkevej 30, Sandager,
5610 Assens, tlf. 64 79 10 20
(Formand: Fynskredsen)

Gårdejer Elise Jensen,
»Højtoftgård«, Gammelby 40,
6100 Haderslev, tlf. 74 56 63 16
(Formand: Haderslevkredsen)

Gårdejer H.C. Clausen,
Rosenvvej 69
Ullerup, 6400 Sønderborg,
tlf. 74 46 12 86
(Formand: Det sydlige Sønderjylland)

Ernst Plagborg,
Lindevej 4, 7200 Grindsted,
tlf. 75 32 04 12
(Formand: Ribe Amt)

Gårdejer Else Christa Bollerup Nielsen,
Skrumtsager Hovedgaard,
Skrumtsagervej 1, Sønder Bork,
6893 Hemmet, tlf. 75 28 00 12

Gårdejer Mads Andersen,
Skårupvej 4, Hanning, 6900 Skjern,
tlf. 97 36 20 74
(Formand: Ringkøbing Amt)

Gårdejer Oluf Føns Knudsen,
Ribevej 88, Ødsted, 7100 Vejle,
tlf. 75 86 50 29
(Formand: Vejle Amt)

Knud Høstgaard Møller,
»Nitrupgaard«, Nitrupvej 1,
Balling, 7860 Spøttrup
tlf. 99 56 40 71

Gårdejer Henry Slemming,
Hammelevvej 18, Hammelev,
8500 Grenå
(Formand: Arkivudvalg)

Gårdejer Jens Skytte,
»Aldrupgaard«
Aldrupvej 3, 8860 Ulstrup
tlf. 86 46 35 14, fax. 86 46 45 21
(Formand: Midtjysk kreds)

Gårdejer Niels Thyboe
Kirkemosegård
Hastrupvej 3, 8981 Spentrup
tlf. 86 47 70 29
(Formand: Århus Amt)

Proprietær Frants Wetcher
»Hvanstrup«
Hornumvej 95
9640 Farsø, tlf. 98 66 30 01

Formanden skriver:

Efter landsdelegeretmødet i De danske Landboforeninger, hvor der skulle vælges 1. viceformand kan landbruget igen ånde lettet op.

Kampvalget mellem to velkvalificerede kandidater, gav valg til øernes repræsentant Henrik Høeg, og det tror jeg var godt for foreningens fortsatte sammenhold.

Landbrugets økonomiske problemer i denne tid må mane til sammenhold i den organisation, der repræsenterer den største del af den samlede produktion.

Med svinenoteringen på 6,60 kr må det stå klart for enhver, at der nu er tale om en overlevelseskamp for svineproducenterne, og mange vil bukke under, og desværre vil der blandt dem være nogle af de dygtige unge i erhvervet, der får vanskeligheder.

Selv tidens meget fornuftige renteniveau fordrer et betydeligt dækningsbidrag, hvis man skal kunne forblive i erhvervet.

De arealkrav der stilles til animalsk produktion, har gennem en årrække presset prisen på landbrugsjord op i et leje, hvor der ikke kan skaffes økonomi i en traditionel planteavl, men intet tyder på, at det vil ændre sig væsentligt, selv med de meget ringe svinepriser.

Efter en besværlig og våd høst, kan vi nu også opleve at kornprisen er nået ned på et niveau, hvor det ikke er særligt lukretivt at producere korn, og kun EU's arealtilskud skaffer økonomi i kornproduktionen.

Det er politiske beslutninger, som vi kender begrundelsen for, men det giver ikke den samme glæde ved en god afgrøde, når der ikke følger en rimelig økonomi med arbejdet.

Det er lidt svært at se optimisme for vort erhverv lige om hjørnet, men kloge folk forventer bedre priser hen over den kommende sommer.

Det håber jeg så bliver tilfældet.

Hermed de bedste hilsener fra efterårslandskabet, der med sine mange farver liver genvældig op, de dage, hvor solen bryder igennem.

Carl Martin Christensen.

Årsmødet 1999

29. & 30. maj i Sæby

Slægtsgaardsarkivet:

Landbrugsmuseet,
Gl. Estrup, Randersvej 4,
8963 Auning,
tlf. 86 48 48 16
(onsdag kl. 11-15), fax 86 48 41 82

Der er gratis adgang til arkivet, hvis man siger i porten, at man skal på arkivet.

Arkivarer:
Ejgil Overby, »Klausholm«,
Ansvej 12, 8620 Kjellerup,
tlf. 86 88 62 66

Aage Kirkegaard,
Fløjstrupvej 29, 8900 Randers,
tlf. 86 49 53 49

Ulrich Alster Klug
Smedetoften 32, 2. tv.
2400 København NV,
tlf. 38 33 19 12

Else-Margrethe Ransy,
Udbygade 19, 2200 København N,
tlf. 35 37 73 22 kl. 18-21
(fortrinsvis folketællinger)

Redaktion:

Ole G. Nielsen, Mølletoftegård,
Skælskør Landevej 83, Lundforlund,
4200 Slagelse.
Tlf. 58 58 40 16. Fax 58 58 41 06.

Nr. 337 udkommer omkring
20. december 1998.
Stof til dette nummer skal være hos
redaktøren inden d. 20. november 1998.

Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Tryk: Korsør Bogtryk ApS
4220 Korsør, tlf. 58 37 79 43
Fax 58 37 36 35

Nyt fra hovedbestyrelsen

Dansk Slægtsgårdsforenings hovedbestyrelse afholdt sit efterårsmøde den 6. oktober, og traditionen tro var rammen Gammel Estrup, hvor Dansk Landbrugsmuseum stillede mødelokale til rådighed.

Formanden - Carl Martin Christensen - indledte med at takke Ribe Amtskreds for et godt og veltilrettelagt årsmøde i maj, og overbragte en hilsen fra Peder Møller Frifeld, der takkede for udnævnelsen til æresmedlem af Dansk Slægtsgårdsforening.

Næstformanden - A. C. Winther Hansen - takkede for de dejlige og nyttige flasker, som foreningen gav i anledning af hans 60 års dag.

Derefter fik ejendomskonsulent Anders Frederiksen ordet. Han meddelte, at han nu har etableret sig som selvstændig ejendomsmægler og redegjorde for de seneste politiske tiltage på skatteområdet.

(Anders Frederiksens indlæg er gengivet side 5 - 6).

Foreningens sekretær og kasserer - Inger M. Hansen - orienterede om medlemstallet, der ligger stabilt på 2.200 husstande, men desværre er der 216 restanter.

Vedrørende regnskab og budget kunne det oplyses, at der er overensstemmelse mellem de to kolonner, og der forventes et pænt lille overskud på årets regnskab, hvilket giver plads til initiativer for Slægtsgårdsarkivet.

Fra arkivet meddelte arkivar Ejgil Overby, at der nu er EDB-register over alle gårde, som er registreret i arkivet. Redaktør og genealog Anton Blåbjerg arbejder med en publikation om, hvad der findes på Slægtsgårdsarkivet. Denne guide til Dansk Slægtsgårdsforening forventes at blive et digert værk på 400 sider, så brugerne får meget at glæde sig til. Arkivets medarbejdere har været på internetkursus, og arkivet er blevet rost for sin hjemmeside på internettet.

Arkivet arbejder med en udstilling om danske slægtsgårde på Dansk Landbrugsmuseum år 2000.

Hovedbestyrelsen besluttede at arkivudvalget varetager informationen om arkivet på internettet, mens bladudvalget har ansvaret for oplysningerne om Slægtsgårdsforeningen.

Formanden for bladudvalget A. C. Winther Hansen udtrykte sin begejstring for de beretninger, der var i bladet fra de unge mennesker, der har modtaget rejselegat fra Jens og Anna Jensens Fond.

Redaktøren oplyste, at alt omkring ham var rod og flyttekasser, da han flyttede 700 m hen ad vejen, til den slægtsgård, som han erhvervede i 1983.

Fra udvalget for økonomiske og landbrugsmæssige forhold oplyste formand Jens Peter Skov Jensen, at udvalget ikke har afholdt noget møde, men han var klar over, at vi ikke skal lade udviklingen passere os, for hvad gør vi ved de unge landmænd, der melder sig ud af landboforeningerne?

De yngre landmænd har deres efra-grupper, men de er ikke alternativer til landboforeningerne, men kan blive det, for hvor er troværdigheden til landbrugsorganisationerne? Det drejer sig kort sagt om landboforeninger-

Fra hovedbestyrelsesmødet den 6. oktober 1998. For bordendes landsformand Carl Martin Christensen, ved hans side foreningens kasserer og sekretær Inger M. Hansen og overfor Jens Peter Skov Jensen.

nes fremtid. Til dette sagde Poul Mahler fra Fynskredsen, at de store producenter forlader landboforeningerne og går til brancheorganisationerne, og det er rebel-lerne, som pressen har glæde af.

A. C. Winther Hansen støttede synspunktet, for jo flere producentforeninger, des mere uro i landbruget, mens landsformanden gav udtryk for, at det er et sundhedstegn, at der er opposition til det etablerede.

Udvalgsformanden afsluttede debatten med synspunktet, at udbryderne er asociale, de dyrker det de har lyst til, og ser ikke på helheden i landbruget.

Derefter gik hovedbestyrelsen over til konstitueringen. Carl Martin Christensen genvalgte til landsformand. A. C. Winther Hansen genvalgte til næstformand. Forretningsudvalget består fortsat af formand, næstformand og Esben Saksager.

Arkivudvalget består af Henry Slemming (formand), Poul Mahler, Jens Skytte (ny), Knud Høstgaard Møller (ny) og Jens Peter Hansen. (Ingrid Houbak er udtrådt af hovedbestyrelsen og Arne Højland ønskede ikke genvalg).

Bladudvalget var genvalgt til A. C. Winther Hansen (formand), Elise Jensen og Elsa Christa Bollerup Nielsen. Endvidere deltager landsformanden og arkivar Overby i møderne.

Udvalget for økonomiske og landbrugsmæssige sager er forsat med Jens Peter Skov Jensen (formand), Esben Saxager og Mads Andersen.

Om årsmødet 29. og 30. maj 1999 fortalte Esben Saksager, formand for Vendsysselkredsen, at man har truf-

fet aftale med Sæby Søbad om mødelokale, festlokale og overnatningsfaciliteter.

Man samles lørdag formiddag på gården Ledet hos Anne Marie Glistrup og Kaj Kragkær Larsen.

Lørdag eftermiddag bruges til selve årsmødet, og der bliver tid til at kikke lidt på det gamle Sæby.

Søndag formiddag indledes med morgenandagt i Sæby kirke, derefter besøg på Danmarks nordligste herregård - Gårdbogård, hvor Helle og Vincens Lercke tager imod. Frokost i Tolne og programmet afsluttes med besøg på slægtsgården Holtet, hos Johanne og Svend Aage Frandsen.

Om årsmødet 2000 meddelte Jens Peter Hansen, Haslev at Sjælland Syd arbejder på sagen.

Derefter blev der tid til den sædvanlige orientering fra kredsene, og den viste, at der er god aktivitet alle steder.

Endelig fremlagde landsformanden forslag til slægtsgårdsrejse til Færøerne 23. - 27. juli 1999. (Se bagsiden). Der blev fremsat ønske om en tur til de baltiske lande med Niels Kirkegaard, der i foråret gennemførte den meget vellykkede rejse til EU's institutioner.

Der arbejdes videre med dette rejse.

Derefter sluttede hovedbestyrelsesmødet med eventuelt, hvor intet opsigtsvækkende blev fremført.

OGN.

Fra højre : Esben Saksager, Mads Andersen, Ernst Plagborg, Elsa Christa Bollerup Nielsen og Vagn Mathiasen.

Fra højre side: Inger M. Hansen, A. C. Winther Hansen, Henry Slemming, Poul Mahler, Elise Jensen og Oluf Føns Knudsen.

Fra højre: Ejgil Overby, Jens Skytte, Marie Hansen (stedfortræder for Christian Lang Pedersen) og Jens Peter Hansen.

Fra venstre: Aage Kirkegaard, Anders Frederiksen, Niels Thybo og Knud Høstgaard Møller.

Velkommen til nye medlemmer:

Hans Sørensen
Bredekildevej 93
4400 Kalundborg

Kurt Francis Madsen
Skolevej 29
Drastrup
8900 Randers

Gårdejere
Anne Lise og Erling
Rasmussen
»Søndergaard«
Bjernæsvej 30
4970 Rødby

Gårdejere
Dorte og Jens Poulsen
»Elbækgård«
Kærsgårdvej 10, Skørbæk
9240 Nibe

Gårdejere
Hanne og Erik Jensen
»Rønninge Aagaard«
Åvej 6
5550 Langeskov

Inge Bjerg og
Anders Buur Nielsen
Fabjergvej 176, Gudum
7620 Lemvig

Gårdejere
Karen og Hasse Jensen
»Brendborg«
Filholmvej 165
9700 Brønderslev

Gårdejere
Jytte og Anders Andersen
»Teglgaarden«
Teglgårdsvej 98, Klæstrup
9740 Jerslev J

Pinsepakken

Af konsulent, ejendomsmægler Anders Frederiksen, Hobro.

Hvis vi deler ordet op, vil »Pinse« nok forekomme lidt misvisende. De fleste vil tænke på, at politikerne har siddet i pinseferien og foretaget nogle få lovændringer. Det er ingenlunde tilfældet. Det er ændringerne alt for omfattende til, men hvis man i stedet tænker på, at mange embedsmænd og politikere har brugt hundredvis af timer over længere tid for at gennemtænke de forskellige lovområder, og at de så tilfældigvis blev færdige omkring pinsen, så stemmer det bedre med virkeligheden.

Den sidste del af ordet »pakke« er en god betegnelse. Der er tale om en hel pakke af forskellige lovændringer, der ændrer både skatter og afgifter på en lang række punkter, og det vil mere eller mindre berøre alle danskere. Det vil føre for vidt at komme ind på alle ændringerne, men de mest betydningsfulde vil jeg her omtale:

Personskatten

Bundskatten er sat lidt ned (2½%), hvilket vil bevirke en lidt lavere trækprocent hos mange lønmodtagere. Nedsættelsen bliver ikke stor, for til gengæld er skatteloftet hævet med 1%, hvilket får en negativ virkning for de højstlønnede. Værdien af rentefradragsretten for privat gæld bliver forringet fra nu ca 48% til ca 32% i år 2002. Samtidig forringes fradragsværdien vedrørende ligningsmæssige fradrag ligeledes med fuld virkning i år 2002. Lempelsen kommer således de almindelige indkomster til gode, medens stramningerne kommer til skade for de højere indkomster, og især dem med store renteudgifter og fradrag. Alt ialt er personskatten strammet betydeligt til fordel for samfundskassen.

Den lidt lavere trækprocent skal fremme interessen for større indtjening, og den lavere fradragetsret (især for renter af privat gæld), skal annimere til mindre gældstiftelse.

Samtidig med ændringerne på personskatteområdet, er afskrivningsloven og ejendomsavanceskatteloven ændret ret betydeligt.

Afskrivningsloven og ejendomsavancebestatningen

Begyndelsesafskrivningerne på driftsbygninger er ændret fra 6% til 5%, og samtidig er nedrivningsfradraget afskaffet til fordel for et nyt begreb, der kaldes »tabsfradrag«. Nedrivningsfradraget har indtil nu betydet, at den del af en driftsbygningens værdi, som ikke er fuld afskrevet, kan fratrækkes i et hug, når bygningen nedrives efter 5 års brug. Hverken afskrivninger eller nedrivningsfradraget vil nogen sinde komme til beskatning under disse omstændigheder.

Det nye begreb »tabsfradrag« kan foretages også før der er gået 5 år, f.eks. ved et konstateret tab ved salg før der er gået de nævnte 5 år. Men tag ikke fejl, det nye fradrag vil man næsten aldrig kunne undgå at få efterbeskattet, heller ikke hvis bygningen er nedrevet. På det punkt er afskrivnings- og avanceskatteloven nemlig koblet sammen. Hvis man kan undgå genvundne afskrivninger, fordi bygningen er fysisk forringet lige så meget som den er afskrevet, så skal man som hidtil ikke betale gen-

vundne afskrivninger. Men de ikke beskattede beløb skal nu reducere anskaffelsessummen i relation til avancebeskatningsloven. D.v.s. at man nu blot kommer til at betale skatten på en anden måde. Det forekommer lidt urimeligt, især når bygningen er nedrevet. Det gør i hver fald, at mange landmænd skal revidere bygningsafskrivningernes hensigtsmæssighed.

Det velkendte begreb »straksafskrivning« har også ændret karakter, men er bibeholdt. Det skal som hidtil ikke genbeskattes, men bliver i princippet beskattet som ejendomsavance, eftersom det ikke kan tillægges anskaffelsessummen. Mulighederne for at straksafskrive er væsentlig forringet, eftersom de 5% nu skal beregnes af den pågældende bygnings afskrivningsgrundlag, mod hidtil af ejendommens samlede afskrivningsgrundlag. Det stiller de større ejendomme på lige fod med de mindre, medens de store ejendomme med mange afskrivningsenheder hidtil har haft en fortrinsstilling.

Ejendomsavancebeskatningen er ændret således, at man bliver »brandbeskattet« ved frasalg af jorden alene uden samtidig salg af bygningsparcellen. Man kan ikke længere overføre driftsbygningernes værdi til jordparcellen, hvilket sædvanligvis betyder, at der bliver en stor fortjeneste på jordsalget og måske en negativ fortjeneste på salg af bygningsparcellen. Ved samtidig salg af begge dele, gør det ikke så meget, for de to resultater kan modregnes. Men hvis landmanden ønsker at beholde bygningsparcellen, har han ikke noget at modregne i, og så falder hammeren rent skattemæssigt. Landsbladet har fornylig bragt et sådant urimeligt eksempel. Det tror jeg ikke har været lovgivernes hensigt, men det har været deres mening at hindre »gårdslagting«, hvilket direkte har været nævnt af politikerne.

Man kan i hvert fald sige, at hvis det hidtil har været nødvendigt med professionel rådgivning omkring ejendomshandel, så bliver det endnu vigtigere fremover.

Før 1993 havde vi et begreb som hed »særlig indkomst«. Det var et ganske enkelt begreb, som groft sagt samlede de ekstraindkomster bl.a. ved ejendomssalg, og det blev så beskattet med 50% (enkelt) og havde ikke indflydelse

Anders Frederiksen, Hobro har efter mange år som regnskabskonsulent og ejendomskonsulent ved landbocenteret i Hobro taget afgangseksamen som statsautoriseret ejendomsmægler. Han er Danmarks ældste nyuddannede statsautoriserede ejendomsmægler (65 år), men da han som 23 årig dimitterede fra Landbohøjskolen var han Danmarks yngste agronom. Anders Frederiksen har gennem den sidste halve snes år været tilknyttet Dansk Slægtsgårdsforening som ejendomskonsulent og er nu medindehaver af »Hobro Mægleren« og »Mariager Mægleren«.

på andre indkomstformer. Nu vil også beskatningen i forbindelse med ejendomssalg blive lagt til den personlig indkomst eller kapitalindkomst. Det betyder, at fortjenesten rammer meget forskellig og bl.a. har nogle uhenigtsmæssige følgevirkninger for pensionister.

De 67 - 70 årige

Er man mellem 67 og 70 år og modtager folkepension, så falder ikke blot pensionstillægene væk, men folkepensionens grundbeløb falder typisk helt væk i salgsåret, fordi alle former for indkomst lægges sammen i modsætning til tidligere. Jeg tillader mig at betragte dette som en uhenigtsmæssig bivirkning ved skatteomlægningen. Konklusionen er, at man enten skal afvikle sin erhvervs-

virksomhed før man bliver 67 år eller efter man er fyldt 70 år. Efter at man er fyldt 70 år, er man nemlig altid sikret folkepensionens grundbeløb.

Det har i mange år været sådan, at arbejdsindtægten højst må være ca 135.000 kr, hvis man vil bevare grundbeløbet. Det nye er blot, at beskatningen vedrørende generationsskiftet nu også tæller med. Betydningfuldt, eftersom det er regeringens erklærede mål, at så mange skal blive så længe som muligt på arbejdsmarkedet.

Pinsepakken kan i sandhed siges at være en »lovpakke«. Det påvirker alle danskere, og det forstærker skatetrykket, men skatetrykket fordeles mere bredt, så den enkelte bedre kan tåle et endnu større skatetryk.

Anders Frederiksen.

Arkivar P. K. Hofmansen

Af arkivar Ejgil Overby, Dansk Slægtsgårdsarkiv.

Hvis arkivar Peder Kristian Hofmansen havde været levende, ville han i år, den 19. oktober være fyldt 90 år.

Der er grund til at minde denne enestående personlighed, der med sin enorme flid må betragtes som Dansk Slægtsgårdsarkivs egentlige skaber.

P. K. Hofmansen stammede fra Trandum og blev for 20 år siden begravet i sit hjemsovn.

I 1930 tog han studentereksamen og aftjente derefter sin værnepligt ved livgarden, som han forlod med rang af løjtnant. Efter nogle års studier på Københavns Universitet blev han kursuslærer i matematik ved et præliminærkursus i hovedstaden og endte her som overlærer. Hans hjerte hang dog til historiske studier, så da Dansk Slægtsgårdsarkiv i 1946 blev overdraget folkemindesamleren, magister Hans Ellekilde, fandt denne det rigtigst, at arkivhistorikeren Hofmansen skulle uddannes til leder af arkivet, da han havde vist interesse for arbejdet.

Valget viste sig at være helt rigtig. Med en enorm flitighed udviklede han gennem de følgende 32 år en næsten fanatisk viden om gamle slægter landet over, samtidig med at han udarbejdede talrige gårdundersøgelser, der alle er gennemsyret af hans store pertentlighed. Det er ikke for meget sagt, at Hofmansen gjorde Dansk Slægtsgårdsarkiv forbilledligt, og det er hans store fortjeneste, at det i dag er så omfattende, og det af mange besøgende nærmest betragtes som en guldgrube for slægtsforskere.

Desværre blev dette særprægede menneske alvorlig syg i de sidste leveår. Sygdommen medførte bitterhed og stridigheder med medmennesker. I de sidste år medførte mismodet desværre, at Hofmansen tilintetgjorde mange af sine historiske undersøgelser, i hvert fald de

P.K. Hofmansen.

kopier, der var tiltænkt slægtsgårdsarkivet. Da vi meget gerne vil arkivere alle gårdundersøgelserne, vil det glæde os, om vi kan låne gårdundersøgelser, som er foretaget af Hofmansen, til kopiering. Vi formoder, at adskillige ikke er til vores kendskab, da vi ved, at han har udarbejdet mange flere, end vi i dag råder over.

Når man tager i betragtning, at Hofmansens hovedindtægt bestod af løn som kursuslærer, et arbejde der tog meget tid, og han desuden arrangerede rejser og var rejseleder for Bregnebøl Rejser, så giver det et indtryk af denne mands enorme arbejdskapacitet. Efter sigende kunne han, der lagde stor vægt på, at det han beskæftigede sig med blev udført så perfekt som muligt, nøjes med nogle få timers nattesøvn. Desværre udviklede der sig under arbejdet en snigende lungekræft, der sandsynligvis skyldtes han voldsomme cigarforbrug.

Ved sin død efterlod Hofmansen sig en stor bogsamling, der blev testamenteret til Vinderup Egnshistoriske Forening.

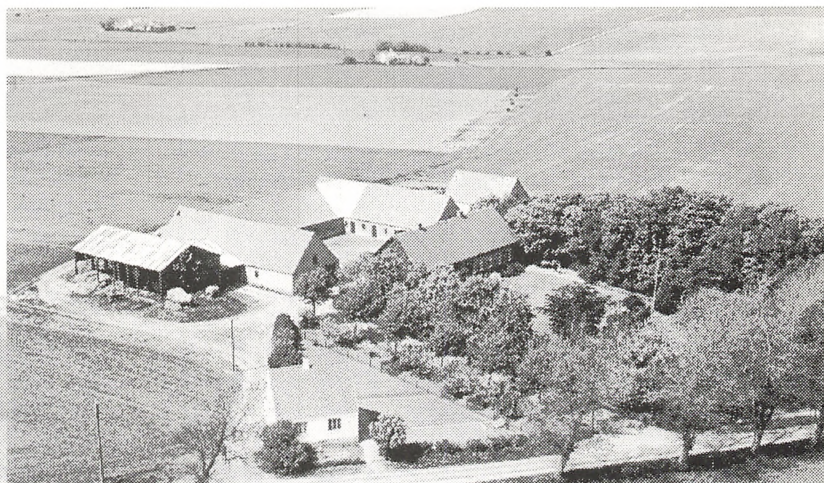
I anledning af 90 års fødselsdagen og 20. året for hans død besluttede foreningen at minde hans liv og virke ved et møde den 14. oktober 1998, på det lokalhistoriske arkiv i Vinderup.

Konsulent Leif Svendsen, Skive, der i studietiden i København var Hofmansen behjælpelig med at indsamle oplysninger på Rigsarkivet, indledte med at fortælle om Hofmansen, som han havde kendt både som lærer og som arbejdsgiver til 2,50 kr. i timen for undersøgelser på Rigsarkivet. I dag vil vi synes, det var en ussel betaling, men den skulle ses i forhold til Hofmansens egen indtægt på 3 - 4 kr. i timen.

Formanden for den egnshistoriske forening, Johannes Mikkelsen, Sevel, der er i familie med Hofmansen, viste derefter en række lysbilleder, dels fra Hofmansens barndomshjem i Trandum, hvor stuehuset fortsat eksisterer, dels fra en række udenlandsrejser.

Ved mødet, der havde tiltrukket ca. 50 personer, blev et fornemt maleri, forestillende Hofmansen i arbejde på Det kongelige Bibliotek, og som tilhørte familien overrakt til ophængning i arkivet.

Ølandsgården o. 1960. Træladen nær Breddyssen er fjernet, og en stor maskinhal er opført på modsatte side af gården, så Breddyssen fik en bedre beliggenhed.

Ølandsgårde i begyndelsen af 1950'erne.

Ølandsgården

Kirke Stillinge sogn, Vestsjællands Amt.

Af Helge Christiansen, Bildsø.

Med undtagelse af kirken og præstegården har hele Kirke Stillinge været ejet af kongen fra reformationstiden til 1774. Sognet var en del af kongens vildtbane (jagtdistrikt). Særlig kong Frederik den Anden var meget jagtinteresseret og opholdt sig meget på Antvorskov slot.

I matriklen 1664 hed fæsteren på gård nr. 2 Christoffer Nielsen og gården betegnede som øde. Kirke Stillinge præstegård var også dengang hele ødelagt efter svensekrigene. De svenske soldater havde høstet alt det, som præsten havde sået i 1659, så han ville ikke så noget i foråret 1660. Det har nok været noget lignende for Christoffer Nielsen.

I matriklen 1688 er der da også kommet nye folk på gården. Jens Hansen og Birte Larsdatter. I 1674 var hartkornet blevet egaliseret til 11 tønder 3 skæpper 2 fjerdingkar og 0 album, og de var blevet rytterbønder under jægermester Johan.

Jens Hansen døde i 1730, 82 år gammel, og hans kone året efter, 79 år gammel. Forinden havde de i 1729 overladt fæstet til en datter og svigersøn, Birte Jensdatter og Jens Frandsen. De fik en søn, Lars Jensen, som senere skulle overtage fæstet, men Jens Frandsen døde efter kun 12 års ægteskab, og enken, Birthe Jensdatter måtte straks gifte sig med en ny mand, Oluf Olufsen. Med ham fik hun 21 års ægteskab, inden han også døde i

1762, 51 år gammel. Enken overlod så fæstet til sin søn af første ægteskab, Lars Jensen, før hun døde i 1767.

På kortet over Kirke Stillinge by 1769 ses fæstegård nr. 2 nordvest for kirken. Her kan man også se hvilke jorder, som hørte til gården efter udskiftningen 1790, nemlig 58 3/14 tønder land i en stor trekant ved gården, og en udlod ved stranden på 20 1/7 tønder land. Hartkornet var 9 tønder 6 skæpper 3 fjerdingkar og 2 1/13 album.

Fæsteren 1769 var rytterbonde Lars Jensen. At være rytterbonde betød at fæsteren, enten selv eller ved en voksen karl, skulle holde en ryttersoldat med fuld udrustning.

Lars Jensen var omkring 24 år gammel, og da han i 1762 blev gift med den 25 årige Dorthe Larsdatter og formentlig samtidig overtog fæstet. De fik tre børn inden han døde som 34-årig. Enken giftede sig hurtigt igen med den 28-årige Niels Frandsen. De kom ud for store forandringer, da krongodset blev solgt i 1774, og Kirke Stillinge og Hejninge sogn kom til at høre til en helt ny hovedgård, Valdbygården. Rytterbønderne blev nu hovedripligtige i nogle få år.

I 1790 blev Kirke Stillinges jorde udskiftet og 6 af 14 gårde blev udflyttet. Niels Frandsen var heldig, hans gård blev liggende i byen.

På kortet fra 1805 er de gamle marknavne fra før 1769

bevaret. På hovedlodden ses navnet Øreland, som blev gårdens navn fra 1790. På lodden ses også navnene Bilod, Granskifte og Steen Stykkerne.

I 1806 døde Niels Frandsen, og enken fortsatte fæstet med sin voksne søn Lars Larsen til hjælp. Da hun døde, overtog han fæstet indtil 1820, hvor Knud Larsen fra Næsby fik fæstebrev dateret 12. august.

Fæsteprotokollen 1841 giver mange oplysninger om Ørelandsgården. Det nye hartkorn var 8 - 4 - 2 - 2 1/3 og arealet stort set det samme som i 1790, nemlig 78 tdr. 5 skpr. og 3 fjkr.

Der var 71 fag hus foruden Korsmarkshus på udlodden med 8 fag. Brandassurancen var 1840 rdlr. og 160 for huset. Landgilden var 4 tønner rug, 4 tønner byg og 4 tønner havre. I hoveripenge skulle ydes 39 rdlr 48 sk. Til vedligeholdelse af de to træbroer ved Langebjergbanken skulle ydes 1 rdlr.

Overtro og højfolk

På gårdens mark findes to oldtidsminder, hvoraf det største er forsynet med helleristninger, to skibsbilleder og en mængde skåltegn. Knud Larsen blev kaldt Kloge Knud, og man fortalte, at han fik sin klogskab ude ved de to dysser. Hver nytårsnat red han ud til dysserne, og der lærte han sine kunstner.

En gang fik han besøg af nogle omrejsende kedelflikkere, som havde deres varer på en vogn. De havde en stor hund med til at bevogte varerne. Knud påstod, at man sagtens kunne stjæle, selvom hunden var der, men det benægtede kedelflikkerne. De væddede så to speciedalere, men Knud gik blot hen og tog hunden bort.

En anden gang kørte Knud hjem fra Slagelse, og hestene løb fra ham, da han faldt af vognen. Hestene løb forbi hans gård, men Knud gik blot hjem og sagde: »De kommer nok«. Og ganske rigtigt, hestene løb ud i en grusgrav og vendte der, inden de løb hjem.

Disse heste var ikke ganske almindelige, det var et par grå køreheste, som altid kunne finde vej. Knud kørte tit på lange rejser, og selv i mørke nætter, hvor han ikke var helt ædru, kom han aldrig galt af sted.

»Hestene førte ham, hvorhen han ville,« sagde man.

Knud Larsen havde en søn, der hed Rasmus Knudsen og en sønnesøn Vilhelm Knudsen, der blev gårdejer i

Mullerup. Denne Vilhelm Knudsen fortalte i 1936:

»Jeg husker fra min barndom, at min bedstefader hvert år ofrede til højfolkene, de underjordiske. Det foregik juleaftensdag sidst på eftermiddagen. Knud gav sin kone besked om at tage en kurv og deri lægge noget af det bedste, der var i huset, kage, flæsk, pølser og så videre. Desuden lagde han selv nogle penge i kurven.

Så red han på en bestemt af sine heste ud på marken, red tre gange rundt om dysserne og lagde derpå maden og pengene på en flad sten.

Om morgenen var offeret altid forsvundet.«

De to dysser hedder Breddysse, og man siger, de er rejst over en konge og hans dronning.

Da Ørelandsgården i 1895 blev udflyttet, blev den bygget lige ved siden af dysserne, næværende adresse er Støvlebækvej 8. Den gamle gård inde i byen blev revet ned med undtagelse af det halve stuehus, som ligger på adressen Stillingevej 84.

Sct. Clemens kilde

Ved siden af den gamle Ørelandsgård i Kirke Stillinge lå et langt, gammelt hus med to lejligheder, Catrinedals-huset.

Ud for dette hus var der en bybrønd med en træpost, og her hente alle folk drikkevand. Denne træpost var sat over Sct. Clemens kilde, hvis vand gennem århundreder blev regnet for helbredende. Når syge folk kom, ofrede de til kilden. Der kom så mange penge ind, og strømmede så mange mennesker til, at kirken i 1400-tallet måtte udvides voldsomt. Derfor er der stadig en meget stor kirke i byen.

Så sent som i 1800-årene var der stadig kildemarkede i Kirke Stillinge Sct. Hans aften, men folk tabte efterhånden troen på det helbredende kildevand.

En bondemand fra omegnen fortalte således, at hans nabokone havde givet ham en lerdunk med til Stillinge. Hun havde så meget med gigt i sin højre arm, og bad ham fylde dunken med kildevand. Det glemte han, indtil han var næsten hjemme igen. Han fyldte dunken i en mergelgrav, og glad var konen, da hun fik vandet.

Nogen tid senere takkede hun ham igen for det kildevand, der gjorde så godt på hendes gigt, hver gang hun tog af det. Den pågældende bondemand var herefter overbevist om, at almindeligt vand var lige så godt, som kildevandet fra Stillinge.

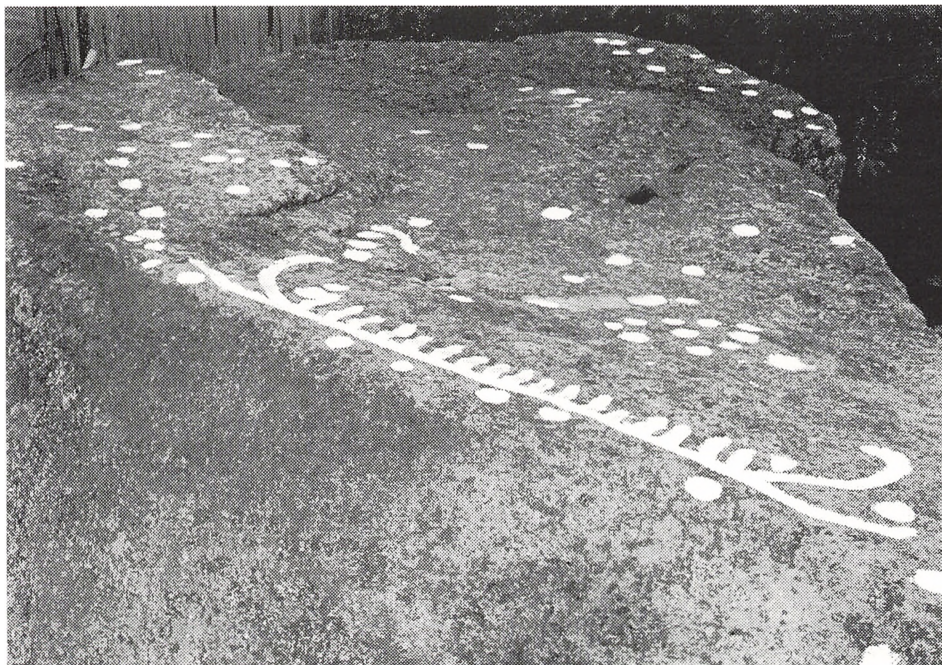
Nye ejere

Ørelandsgården blev i 1861 solgt til Mads Jacobsen, Croneshvile i Lundforlund, og han fik sit skøde tinglæst den 8. januar 1861. Ved købekontrakt af 27. februar 1862, og tinglæst skøde af 28. februar 1865 sælger Jacobsen til Jens Frederik Ferdinand Hjort.

Slægtsgård

Den næste ejer bliver Hans Chr. Jensen, der får tinglæst skøde den 1. juni 1875. Ørelandsgården er stadig i denne families eje.

Hans Chr. Jensen fik straks lejlighed til at øge gårdens tilliggende, idet han købte 39½ td. land fra Vejsagergård og solgte strandlodden til Peder Pedersen, Store Kongsmark. Disse handler blev

Breddyssens overligger. På oversiden ses et langskib (108 cm) og skålgruber.

tinglæst 3. august og 29. juni 1875. Hans Chr. Jensen må have været syg, for allerede den 23. oktober 1877 fik han tinglæst forpagtningskontrakt, som først skulle gælde efter hans død.

Forpagtningen var til hans svoger fra Løve, Hans Peter Hansen, og kom til at gælde fra 1. april 1878. Hans Chr. Jensen døde den 7. september 1878, og da han var enke-mand, var hans 6-årige datter Dorthea Marie Jensen arving til det hele. Hun kom i pleje hos sin bedstemoder på Davrekildegård ved Gierslev.

Hans Peter Hansen var flyttet til Stillinge som forpagter, og i folketællingen fra 1880 var han 27 år, hans kone, Caroline, 17 år og de havde tre karle og to piger.

Fra 1885 kom der en ny forpagter, Peter Agerskov, der kom fra Roskilde. Han fik kontrakt på ti år, og han var den største andelshaver, da Stillinge mejeri blev oprettet i 1887.

I 1893 blev Dorthea Marie Jensen gift med Sofus Gunnar Jensen fra Ørslev. De byggede i 1895 en helt ny gård ude på marken, hvor den stadig ligger.

Den gamle gård blev delvist nedrevet og udlejet med 1½ td. land på 49 år til ringer Hans Jensen og boelsmand Hans Peter Andersen. Tinglæst den 8. oktober 1895.

Samtidig med udflytningen fik gården forkortet navnet fra Ørelandsgård til Ølandsgård.

I 1927 overdrog Sofus Jensen gården til sønnen Hans Chr. Jensen. Hans datter Anne Marie Vincents Jensen overtog gården efter sin far i 1975. Hun overdrog i 1988 halvdelen af gården til sin søn Hans Chr. Jensen, der nu er femte generation.

Hans Chr. Jensen er gift med musikpædagog Karin Eklund Jensen, og de bor på nabogården, mens Anne Marie Vincents Jensen fortsat bor på Ølandsgården.

Til Ølandsgården hører 79 ha, og der er tilforpagtet 75 ha. Det hele drives med korn og sukkerroer.

Ølandsgården har kontrakt på 800 tons halm til Slagelse kraftvarmeværk, og der presses 5.000 tons halm på maskinstationsbasis.

Breddyssen

Stendysserne er monumenter over de første agerdykere og kvægavlere i Danmark, som kom hertil for omkring 6000 år siden. I bronzealderen - for omkring 3000 år siden - blev der hugget helleristninger i dyssens dæksten. Der er foruden utallige skålgruber også to skibe. Der er enkelte fund af skålgruber på Sjælland, men skibstegninger er meget sjældne.

Stendyssen er frem for noget andet oldtidsminde kendt af enhver, og de er næsten altid gengivet på samme misforståede måde: tre sten oprejst, hvorpå en fjerde vandretliggende stenblok hviler. Stendyssen er vor ældst bevarede monumetalarbitektur, opbygget af vældige vandreblokke, som bræisen havde slæbt med.

Historieskriveren Saxo så dyssernes enorme stenblokke som bevis for at der havde levet kæmper i Danmark i gamle dage, for almindelige mennesker kunne ikke flytte de store blokke. Dyssen blev af Saxo knyttet til de underjordiske, som havde naturen i deres magt.

Oldforskeren Ole Worm skrev i 1643, at dysserne var oldtidens tingsteder, hvor der blev stiftet lov og ret, og hvor kongerne blev kåret, men Worm betragtede også dysserne som altre, hvor man bragte guderne ofre.

Oldforskeren J. J. Worsaae skrev i 1843, at dysserne var særegne former af stenaldergrave, og denne opfattelse holdt i hundrede år. Nu er man klar over, at stendysser for de gamle var både helligsted og gravsted, sjælens og de dodes bolig.

Sydsvællands Landbrugsskole i Lundby dannede den perfekte ramme om Sjælland Syds arrangement »En dag på Landbrugsskole«.

En dag på landbrugsskole

Slægtgårdskredsen Sjælland Syd havde indbudt til en dag på landbrugsskole, og det var den 24. oktober på Sydsvællands Landbrugsskole i Lundby.

52 medlemmer var mødt frem, og de fik en på alle måder berigende dag.

Formanden for slægtgårdskredsen, Christian Lang Petersen bød velkommen og efter den obligatoriske sang fra højskolesangbogen fortalte forstander Jens Hallquist, Sydsvællands Landbrugsskole om skolen fra den blev opført i 1915 til skolens uddannelsesforløb i dag.

Egnens landmænd ville have en landbrugsskole i Sydsvælland, og i 1915 havde de tegnet aktier for 50.000 kr. De købte Vestergård i Lundby af hofjægermester Collet, Lundbygård, der lod købesummen stå i ejendommen som prioritet, så initiativtagerne havde pengene til at bygge for. Byggeriet skete i ekspresfart om sommeren og til november kom eleverne.

Den første forstander, Morten Nielsen, måtte forpakte landbruget.

Nu er Sydsvællands Landbrugsskole en selvejende institution. Der hører 90 ha til skolens landbrug og der er 52 sortbrogede køer, 100 søer og der leveres 2000 slagtesvin om året.

Forstanderen fortalte at landbruget rekrutterer 2% af en årgang, og da antallet af unge år 2001 vil være nede på 55.000 bliver tilgangen til erhvervets uddannelser for ringe, og det kan føre til strukturændringer. De unge i landbruget kan i dag vælge og vrage mellem praktikpladserne og selv sætte lønnen.

Landbrugsuddannelsen har et af de laveste frafald. Fravalget sker først efter at landbrugsuddannelsen er afsluttet. Forstanderen sluttede med skolens »pædagogiske sætning«:

»I skal ikke lære så meget, at I ikke har det sjovt.

I skal ikke have det så sjovt, at I ikke lærer noget!«

Dagens mødeleder var tidligere borgmester i Suså kommune, Verner Larsen, som også havde tilrettelagt programmet og selv havde været elev på skolen i 1941 -

1942, han kunne nu præsentere den næste taler, gård-ejer Henrik Høeg, Holeby, der netop er blevet valgt til ny 1. viceformand i De danske Landboforeninger. Efter at have bragt en varm lykønskning med det helt naturlige valg, fik Henrik Høeg ordet for at fortælle om fremtidens landbrug.

Med udgangspunkt i Sanderpakken, der skal ændre landbrugspolitikken i EU, så tilskud og hektarstøtte ændres, og de forestående WTO forhandlinger, hvor vi skal åbne vore grænser, så ingen varer må være beskyttede, sagde Henrik Høeg, at det vi må forlange er produktion under lige vilkår.

I EU vil der ske en tilpasning, så dem, der producerer får mindre og flere penge bruges til miljø, sikring af landskaber og til landstrukturudvikling (læs. hjælp til Østeuropa).

Den største opgave for dansk landbrug er ikke rentekrisen, men indtjeningskrisen! Det samlede fødevarermarked er i defensiven, og det kan der kun ændres på ved at ændre på skatterne. For få år siden, da landbruget havde en høj indtjening blev der lagt 1.5 mia. kr. på landbruget i afgifter og skatter.

Om de nationale miljøordninger sagde Henrik Høeg, at kvælstoffet er blevet reduceret, da vi er blevet bedre til at udnytte naturgødningen, men der er altid udvaskning fra brak, skov o.s.v. og det er ikke realistisk at forvente, at kvælstofforbruget kan komme meget længere ned.

Sidste år hørte vi om fiskedød og iltsvind i Mariager Fjord, men i år har vi ikke hørt om rekortfangst af fisk i den samme fjord. Ingen kriser og skandaler ingen pressebevågenhed!

Vedrørende nitratdirektivet, så har Danmark løst opgaven flot. Vi er foran andre lande i EU med begrænsning af nitrit.

Om pesticiderne sagde Henrik Høeg, at bruges de regelret og alligevel når grundvandet, må vi være pesticiderne foruden, men så må vi også acceptere, at vi opgiver at dyrke frø, kartofler, sukkerroer og frugt. Uden pesticider har vi købt de sidste danske æbler til jul.

Et overset problem er de mange stoffer der tilføres jorden med byslam, og udstødningssgas fra biler kan i luften danne de samme stoffer, som var i de nu forbudte gule midler. Der er tale om produkter og holdninger.

Økologisk landbrug er en holdning og produkterne har en pris. Kvalitet har også sin pris. Derfor gav Henrik Høeg udtryk for, at FDB og Kvikly snigløber det økologiske landbrug ved at sælge økologisk brød uden merpris.

Men vi skal også huske, at der er så mange politiske penge i økologisk landbrug, at markedspriserne ligger for lavt på økologiske varer.

Under fødevarernes vej fra jord til bord, skal producenterne forstå forbrugernes holdninger, men landbruget skal også forklare sig. F.eks. har dansk landbrug aldrig været god til at fortælle, at vi aldrig har haft hormoner i dansk oksekød.

Om samonellahandlingsplanen sagde Henrik Høeg, at den virker. Men krisen i asien medfører at japanerne hellere vil købe det billigere amerikanske svinekød, hvor der er 8 gange så meget samonella.

Krisen i asien, der breder sig til Sydamerika og Rusland betyder, at asiaterne spiser mere ris og lader kødet være. Vi er afhængige af at disse økonomier kommer i orden igen, og Henrik Høeg så med bekymring på den udvikling.

Svenskerne har ikke brugt vækstfremmere i 8 år, til gengæld bruger de mindst et tilsvarende kvantum af dyrlægeordineret antibiotika.

Forbrugernes kendskab til landbruget er for ringe, og vi må alle være gode repræsentanter for vores erhverv.

Efterhånden som ejendomsskatterne er blevet så dominerende, gav Henrik Høeg udtryk for, at en differentieret ejendomsskat var en mulighed, så der var en lav skatteprocent på produktionsjord og en højere skatteprocent på jord til bolig og fritidshuse.

Henrik Høeg sluttede sit indlæg med at sige, at landbruget skal være til at leve af og leve med!

Det var blevet tid til frokosten, og efter et opulent måltid samledes man igen, og så var det landsformanden for Dansk Slægtsgårdsforening gårdejer Carl Martin Christensen fra Nordfyn, som skulle fortælle om Slægtsgårdsforeningens fremtid.

Landbrugets fremtid og slægtsgårdsforeningens fremtid er uløseligt forbundet, sagde Carl Martin Christensen.

*Tre af dagens aktører:
Fra venstre: temadagens
tilrettelægger, fhv. borg-
mester Verner Larsen,
forstander Jens Hallqvist
og gårdejer Carl Martin
Christensen.*

sen til indledning og fortsatte: Jeg tvivler ikke om, at der vil være et aktivt og dynamisk landbrug i Danmark, og derfor vil der altid være plads til en forening som vor. Vi skal blot huske, at det ikke er og aldrig skal blive vor opgave at være konkurrent til de landøkonomiske foreninger, for hvis vi vil betræde disse stier, så bliver vi kvalt.

Det vil også være ulogisk, når vi ved flere lejligheder har udtalt vort ønske om større enighed i landbruget og altid appelleret til en ensartet stemmeføring.

Det er i tiden en utopisk ønskedrøm, hvilket vi kan forvise os om, når vi læser fagbladene.

Hvad er vor opgave og hvor er vores plads?

Dybest set mener jeg, at vor opgave er netop den som vi har satset på i mange år, nemlig den at tilbyde vore medlemmer et blad, der er målrettet på landbrugskulturelle forhold med en række spændende og velunderbyggede gårdhistorier.

Vort arkiv er efterhånden supermoderne, og giver mulighed for mange andre end vore medlemmer at trække på den store mængde oplysninger, der er i vort arkiv. Slægtsgårdsdarkivet findes på Internettet.

Disse aktiviteter er altid afhængig af at vi har ildsjæle, der er parate til at yde en stor indsats på et interessefelt, uden at det giver økonomisk afkast, oftest kun dækning af udgifter.

En forening som vor kræver naturligvis en administration, og også her er der behov for frivillig og ulønnet arbejdskraft. I dag er vi meget godt stillet på disse vitale poster.

Jeg mener, at vi i vore lokalforeninger har fundet en god ramme for foreningsaktiviteter, med sommerudflugter med besøg på gårde og erhvervsvirksomheder, med teaterture, foredrag og museumsbesøg. Det siger mig, at vore medlemmer gerne vil mange ting, der ikke er i direkte tilknytning til landbruget, og det glæder mig, at vore lokalforeninger giver disse muligheder.

Siger jeg nu, sagde Carl Martin Christensen, at vi skal fortsætte som om verden står stille?

Nej det siger jeg bestemt ikke, men det er vor opgave at bruge den tid vi lever i på en ordentlig måde til gavn, først og fremmest for vore medlemmer, men indirekte til gavn for hele samfundet. Det sidste ud fra en opfattelse af, at hvis vi kan være med til at udvikle landbobefolkningen, kan vi også præge udviklingen i samfundet. Det skal vi ikke som forening, men vi skal fra foreningens side give vore medlemmer nogle redskaber til at præge udviklingen. Det gælder naturligvis på den politiske arena, men også kulturelt i lokalsamfundet, hvor vi har vor hverdag. Det er ikke tilfældigt, at netop landbruget er overrepræsenteret i de politiske organer generelt. Vi er overrepræsenteret fordi landbruget har tradition for debat og samarbejde.

Når vi ser på vor medlemsskare, står det klart for alle, at det er folk der er over den mest stressede erhvervsopbygning, folk der har orden i livet med plads til erhverv og fritid i skøn forening, og plads til lokalsamfundet med dets kirke, vælgerforening og borgerforening, og det skulle ikke undre mig, om ikke en eller anden har et ord at sige i Ældresagen eller i en seniorklub i landboforeningen.

Netop landboforeningernes seniorklubber bør vi interessere os for, for det er givet foreninger, der taler til vore medlemmer, og hvis vi ikke altid er årvågne, kan de blive vore værste konkurrenter.

Lad mig understrege, at jeg byder dem velkommen, og jeg håber, at vi mange steder kan indgå et fornuftigt samarbejde med disse klubber, om ikke andet ud fra betragtningen, at vi taler til de samme grupper.

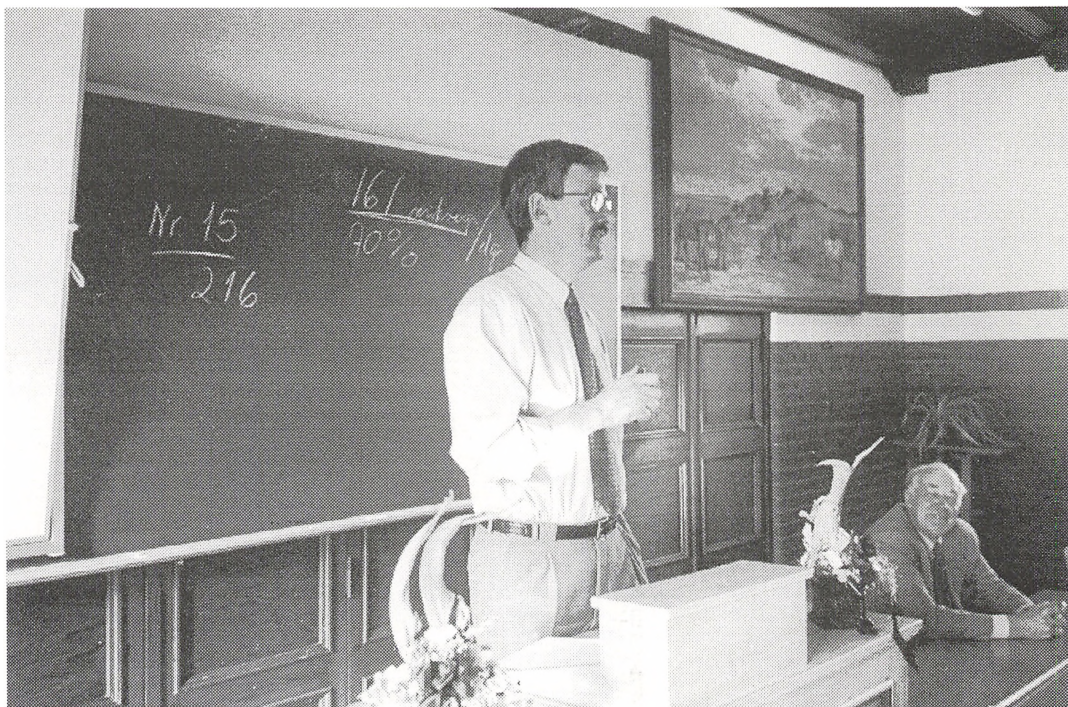
Vi skal ikke glemme, at blandt vore medlemmer, er der mange, hvis tilknytning til landbruget er indirekte, altså folk der måske er opvokset i landbruget, men senere har forladt det til fordel for en decideret bytilværelse.

Dem byder vi velkommen i foreningen, idet de kun kan styrke os og give os bredde i vor aktiviteter.

Glem heller ikke, at fremtidens landsbyer vil rumme en eller to produktionsejendomme, og en række fritids- eller deltidslanbrug, og det er blandt dem, vi fremover skal finde vore kommende medlemmer. Måske skal det være vores opgave at bygge bro mellem tilflyttere og de aktive landmænd.

Jeg ser med stor fortrøstning på Slægtsgårdsforenin-

*Nyvalgte
1. viceformand
i De danske
Landboforeninger
- Henrik Høeg
- fortalte levende
og inspirerende
om fremtidens
landbrug.*

Tidl. borgmester Verner Larsen fortalte, at da han var på Sydsjællands Landbrugsskole i 1941-1942 holdt han sit første foredrag fra denne talerstol.

Da alle skulle tale om landbrug, havde han valgt at fortælle om får, og forberedte et foredrag på 10 minutter om Oxford Downfåret.

Efter fremlæggelsen blev spurgt at en anden elev :

»Har du får hjemme?«

»Nej!«

»Har du tjent et sted, hvor de havde får?«

»Nej!«

»Har du nogensinde set et får?«

gens fremtid, og det gør jeg fordi jeg oplever en hovedbestyrelse, der er fyldt med gode idéer til aktiviteter, der taler vore medlemmer, og vore lokalforeninger skal nok tilpasse sig tidens udvikling og skabe en plads i lokalsamfundet.

Carl Martin Christensen sluttede sit indlæg med at give udtryk for at vi vogter på en kulturarv.

Derefter så vi den udsendelse som TV-Danmark har sendt om Livet på landet - om den danske slægtsgård,

hvor bl.a. landsformanden og hans hustru deltog.

Dagen på landbrugsskole sluttede med nogle sange fra højskolesangbogen, hvor Ruth Baunegaard spillede og Poul Erik Garn fortalte og sang for.

Og så gik alle hjem efter en dag der både havde gavnet og fornøjet.

OGN.

Borsholm og Munkhøjgaard

Helsingør Kommunes museer har i årbogen for 1997 side 35 - 60 en meget interessant artikel om »Borsholm og Munkhøjgaard gennem tiderne« skrevet af Vagn Mathiasen, formand for Slægtsgårdsforeningen i Nordsjælland og gennem de sidste 20 år medlem af Dansk slægtsgårdsforenings hovedbestyrelse.

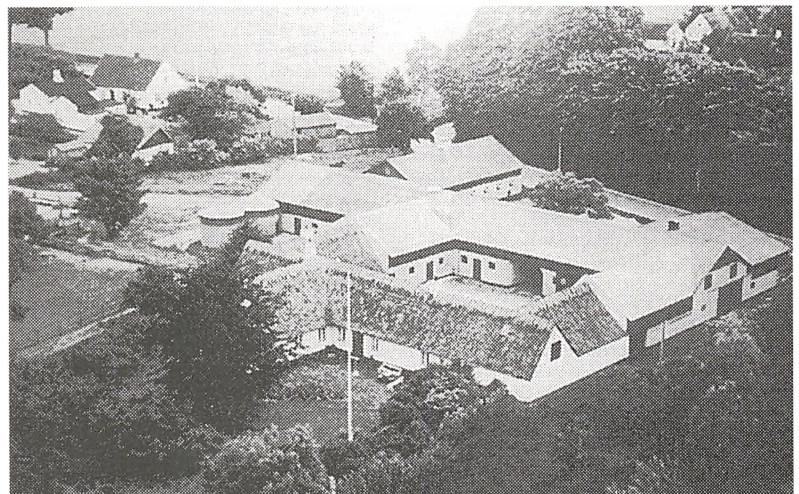
I artikel fortæller Vagn Mathiasen om Borsholm by og dens gårde fra Esrum Klosters arkiv nævnet landsbyen første gang i 1178 til i dag.

Der berettes om ejendomsforhold til landsbyen, de enkelte gårde beskrives og der fortælles om byens sociale liv, om skolen o.s.v.

Det er en meget omfattende mængde indsamlet viden, der præsenteres i artiklen, og uanset interessen for lokaliteten, så er artiklen læseværdig for alle, der arbejder med slægts- og lokalhistorie.

OGN.

Munkhøjgård o. 1955. Vagn Mathiasens slægt har haft gården siden 1698. I 1951 overtog Vagn Mathiasen gården i forpagtning og købte den af afderen i 1960. I 1977 overtog sønnen Otto Mathiasen gården, og Tove og Vagn Mathiasen flyttede i 1982 til Solgaard i Langerød, som de havde købt i 1967. Solgaard havde været i Tove Mathiasens slægt siden 1773.

NYT FRA KREDSENE

LOLLAND-FALSTERKREDSEN

Den 5. september indbød kredsens til en tur til Holbækegnen, hvor man først besøgte Connie og Hans Henrik Kaardes. For 20 år siden flyttede familien fra Holbæk til Borup, hvor de købte 8 tdr. land med en lade. De opførte et stuehus, og anlagde haven, hvor det ene bed tog det andet, så der nu er to tdr. land have, 2 tdr. land naturområde og 2 tdr. land med juletræer.

Hans Henrik Kaarde er ejendomsmægler i Holbæk og medlem af kommunalbestyrelsen.

Motiv fra familien Kaardes have.

Efter dette smukke sted, kørte selskabet til Nyvang, en nedlagt gård ved Vipperød, hvor der er opført et husmandssted, en smedie, et andelsmejeri, som med tiden skal blive til et museum over andelslandsbyen. Efter en herlig frokost blev vi vist rundt i området, og der blev også tid til indkøb i den delvist etablerede brugs.

Efter en smuk tur gennem det vestsjællandske landskab kom man til Kunstnergården i Karsholte ved Dianalund, hvor billedhugger Lars Saltofte Larsen har sin udstilling. (Se side 15). Efter at have set de mangeartede billeder, skulpturer m.v. samledes vi til en forfristning i haven.

Efter det alsidige program var det tid for at afslutte dagen.

SJÆLLAND SYD

Den 24. oktober indbød kredsens til »En dag på landbrugsskole«. 52 medlemmer mødte op og fik en uforglemmelig dag. (Se referat side 10 - 13).

MIDTJYSK KREDS

Fredag, den 20. november kl. 19.00 indbyder kredsens til besøg på gården Dalsgaard i Dommerby. Under betegnelsen Dalsgaard Antik har ejerne Anna Margrethe og Erik Tovgaaard indrettet antikvitetsforretning i gårdens rummelige stuehus og udlænger. Desuden kan man på besøgsdagen se en stor separat juleudstilling.

På gården findes en café, hvor de tilmeldte efter en særlig aftale vil kunne nyde en middag bestående af karbonader med tilbehør, flødefromage med kirsebærsovs foruden kaffe og småkager til en pris på ca. 100 kr.

Dalsgaard er en gammel gård, der er beliggende i det naturskønne landskab ved Skive Fjord. Gården har en interessant historie, som vil blive fortalt under besøget.

Tilmelding senest 18. november til Jens Skytte tlf.: 86 46 35 14 eller Knud H. Møller tlf: 97 56 40 71.

E. Overby.

RINGKØBING AMTSKREDS

Udflugten den 17. juni gik i år til »Ny Mølle« i Højmark hos Else og Vagn Jørgensen.

Trods et forrygende stormvejr kunne deltagerne finde læ og nyde den smukke park med de høje træer og smukke rhododendon i en tidligere grusgrav.

Inde i stuehuset fortalte Vagn Jørgensen om gårdens historie. Der har tidligere været papirfabrik med mange ansatte, som de mange værelser i den høje kælderetage vidnede om. Gården drives i dag med læggekartofler og planteavl. Den 1. juli overtog Else og Vagn Jørgensens søn gården, og de flyttede til Højmark.

Derefter gik turen til Lem, der er Danmarks største industriby i forhold til indbyggertallet. Her så vi »Smedens Hus« som er et museum, der illustrerer udviklingen i Lem, lige fra gamle redskaber til dele af vindmøller. Museet benyttes også til forskellige aktiviteter så som konfirmationsforberedelse, møder og udstillinger.

Efter kaffebordet generalforsamling, hvor formanden Mads Andersen aflagde beretning. På valg var Mads Andersen, der genvalgtes og Elsa Christa Bollerup Nielsen, der ikke ønskede genvalg. Istedet valgtes gårdejer Hans Tylvad, Hannning.

Endnu en god udflugt, blot kunne vi ønske nogle flere deltagere.

E. L. B. N.

Årsmødet
1999

29. & 30. maj i Sæby

Kunstnergården

Lolland-Falsterkredsen besøgte på sin sommerudflugt billedhuggeren Lars Saltofte Larsen på hans gård i Karsholte. Karsholte er en landsby i Tersløse sogn. Det meste af stations- og hospitalsbyen Dianalund er bygget på Karsholtes jorder.

Dianalund opstod, for godt hundrede år siden, da der blev anlagt et stoppested på Høng-Tølløsebanen ved Sorø Akademi skovridergård »Dianalund«, der var opkaldt efter jagtens gudinde Diana. På samme tid havde landsbylægen i Tersløse, dr. A. Sell begyndt behandlingen af epileptikere, og anlagt det, der skulle blive til kolonien Filadelfia.

Tersløse og ikke mindst Tersløsegård er kendt fra Ludvig Holbergs baroni, som Sorø Akademi arvede. En af gårdene under baroniet Holbergs gods var den gård, som Saltofte Larsen ejer.

Sorø Akademi solgte gården til selveje for Henrik Nielsen i 1854. Den var da på næsten 6 tdr. hartkorn. Men to år efter udstykkedes en parcel på 3/4 td. hartkorn.

I 1864 blev Henrik Niensens enke, sidste Marie Larsdatter ejer af gården, som hun i 1869 solgte til Jens Hansen. Han døde i 1889 og enke Birthe Sophie giftede sig efter to års enkestand med Frederik Ferdinand Jensen, hvorved han fik adkomsten til gården.

I 1939 overtog Harald Jensen gården, som han i 1964 solgte til Lars Saltofte Larsen, der hurtigt satte malkekvægsbesætningen ud, bortforpagtede jorden og indrettede udlængerne til kunstudstilling.

Hver sommer har mange mennesker glæden ved at opleve Saltofte Larsen og hans kunstmuseum, hvor han med energi og engagement fortæller om sine arbejder.

Billedhugger Lars Saltofte Larsen blev født ved Århus for 83 år siden og blev uddannet ved landbruget. Først som landvæseneselev senere var han forvalter på større gårde. Efter en tid som selvstændig landmand, blev Saltofte Larsen ansat på den danske ambassade i Moskva, senere blev det Washington og Bonn. I 1964 købte han

og hustruen gården i Karsholte. Kørerne blev hurtigt sat ud og jorden bortforpagtet. Udlængerne blev indrettet til kunstudstilling.

Allerede som barn arbejdede Saltofte Larsen kreativt. Med løvsav fremstillede han små figurer af cowboys til hest. De kunne sælges og en løvsavsfigur indbragte samme beløb, som en biografbillet kostede. Senere blev det malerier og relieffer, og højdepunktet blev de store træskulpturer.

Med hammer og stemmejern hugger Saltofte Larsen en figur. Uden tegning men med den inspiration, som materialet giver. Derfor påstår Saltofte Larsen: »Jeg har ikke lavet noget, det var der i forvejen!« Man kan se, hvad det forestiller. Hvert maleri, relief og skulptur har sin historie, som fortæles, når samlingen åbnes for besøgende, hvilket sker efter aftale.

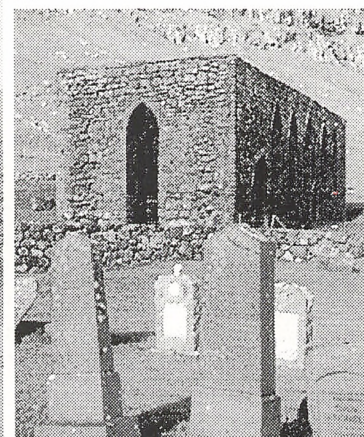
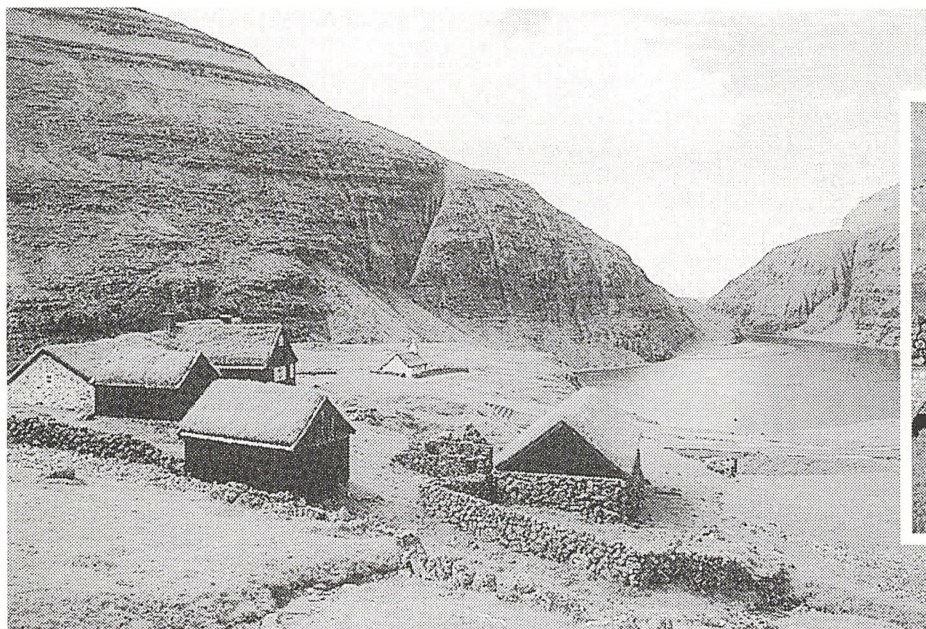
I haven ser man en busk klippet som en hund, og en anden står som en stor og frodig kvinde. Havens buske og hække er klippet i figurer, og midt på græsplænen står en jernskulptur, som forestiller en klokkeblomst. Materialerne er gamle leblade og klokkerne fra de gammeldags sisterner. - Enkelt, men genialt. Rundt om ligger sten, store sten og små sten. Med få streger og lidt farve har Saltofte Larsen trukket en figur frem.

For Saltofte Larsen er der kunst i naturen, og han formår at gennemskue materialernes naturlige muligheder.

Returadresse: Inger M. Hansen, Svalevej 13, 4440 Mørkøv

Tur til Færøerne i 1999

Dansk Slægtsgårdsforening tilbyder i dagene 23. - 27. juli 1999 en rejse til Færøerne.

Turen udgår fra Kastrup og efter ankomsten til Færøerne sejler vi ud til Vestmannabjergene og kommer derefter til Thorshavn, hvor vi installerer os på Hotel Thorshavn, hvor vi har alle fire overnatninger.

Anden dag byder på rundtur i Thorshavn om formiddagen og om eftermiddagen besøg på Kirkjubøur med Magnus Sct. Katedralen og en slægtsgård. Den tredje dag har udflugt til Streymor og Eysturoy.

Næste dag sejltur med skonnerten »Nordlyset«, og sidste dag kikker vi på Vågø før afrejsen.

Turen ledes af lokalkendt og dansktalende guide.

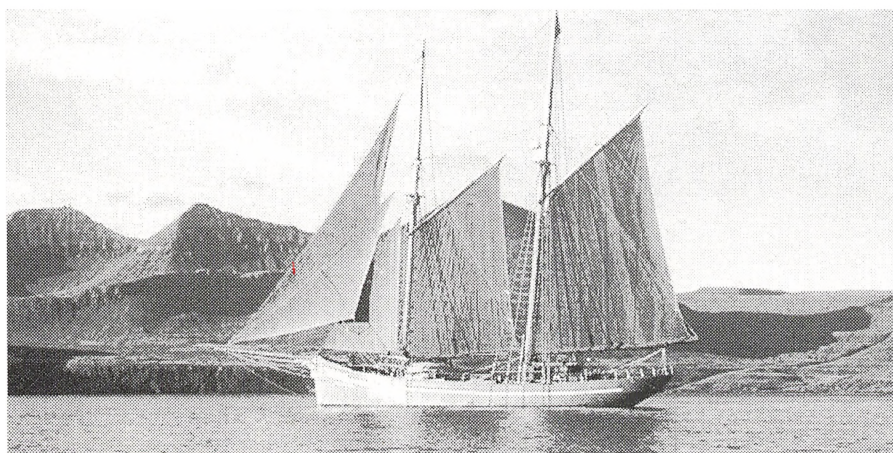
Pris pr. person i dobbeltværelse kr. 7.885,- alt incl. (fly t/r, skatter, al transport, hotel, 1/1 pension, diverse entréer og guide).

Afbestillingsforsikring koster 315,- kr.

Enkeltværelse tillæg kr. 900,-.

Børn under 12 år kr. 4.000,-.

Rejsen arrangeres af Ørn Petersen, Islandia Travel A/S, som er medlem af rejsegarantifonden.

Udførligt program for turen fås ved henvendelse til Ole G. Nielsen tlf.: 58 58 40 16, fax: 58 58 41 06.